

Extrémní mauricijský rituál posiluje zdraví

Religionisté z filozofické fakulty zkoumali účinky rituálu, při kterém se lidé na Mauriciu nechávají propichovat kovovými předměty. Paradoxně se ukázalo, že se po něm cítí lépe.

Dívat se na něco takového není pro Evropana nic příjemného. Mauricijský rituál kavadi, při kterém si hlavně muži propichují tělo až stovkami kovových předmětů, není pro slabé povahy. Až by si člověk řekl, jestli by se neměl zakázat. Jenže neměl. Rituál tamním lidem pomáhá, svoje zdraví po něm hodnotí jako lepší, vyplývá z výzkumu religionistů.

Kavadi uctívá boha války a vítězství Murugana, který podle tradice za pomoci kopí a různých bodných nástrojů poráží zlo a ochraňuje. „Lidé mu chodí děkovat a prosit ho o budoucí pomoc. Za svoji oběť často očekávají nějaký benefit, například uzdravení nemocných v rodině, pomoc se získáním práce nebo aby se děti dostaly na školu,“ popisuje Radek Kundt, jeden z autorů výzkumu z Laboratoře pro experimentální výzkum náboženství (LEVYNA).

Děkování a prosby se ovšem dějí pro někoho nepochopitelnou formou. Celodenní rituál začíná ráno u řeky, kde se hlavně muži nechají propíchat množstvím kovových jehel a dalších předmětů, což odkazuje právě na kovové zbraně Murugana. Intenzita osobní fyzické oběti každého z účastníků je na dotyčném, neexistuje žádný příkaz.

„Murugan zabil démona Taraku kopím, proto se často objevují muži, kteří mají tváře skrz skrz propíchnuté tyčí. K tomu se používají různé další formy piercingů a drobných jehel, kterých může být až několik stovek, takže se volně místo na kůži hledá jen těžko,“ líčí Eva Kundtová Klocová, další členka vědeckého týmu.

Na první poslech drastický zážitek není až tak drastický při pozorování na vlastní oči. Krev nikde nestříká. „Je vidět, že účastníci trpí bolestí, ale zároveň z nich sálá velké odhodlání oběť vykonat. Jsou často v tranzu, který posiluje to, že aplikaci jehel provádí kněz za hlasitého bubnování,“ přidává další zážitek z pozorování Kundtová Klocová.

Protože religionisté dělají výzkum v komunitě na Mauriciu už dlouho, kladli si otázku, jaké má takový extrémní rituál dopady na zdraví a psychiku lidí. Získali proto 37 účastníků, kterým udělali fyziologická měření, a nechali je zodpovědět sérii dotazníků. Šlo jim o to postihnout, jak a jestli se mění jejich fyzické a psychické zdraví, jaká je míra stresu, který prožívají, i jejich subjektivní vnímání rituálu. Měření se dělala tři týdny před ním, v jeho průběhu, a tři týdny po něm tak, aby byl zachytitelný rozdíl před událostí a po ní a aby účastníci získali trochu odstup.

Výsledky výzkumníky překvapily. „Předpokládali jsme, že se v důsledku vykonání takto fyzicky intenzivní kulturní praktiky objeví nějaká traumata či zranění, ale žádná jsme nezaznamenali. Fyziologická měření neukázala před rituálem a po něm žádný rozdíl,“ uvádí Kundt. Kde se naopak ukázal zásadní efekt, to byla měření psychologická. „Účastníci rituálu hodnotili ve srovnání s kontrolní skupinou vlastní kvalitu života a zdraví po rituálu jako lepší, než jak je

hodnotili před ním, a zdraví dokonce tím víc, čím náročnější formu podstoupili,“ doplňuje religionista.

Jen pro vysvětlení, není to tak, že by se zraněním po kavadi nevěnovala pozornost. Jehly vytahuje kněz, který rány potírá emulzí z popela obětí a limetkové šťávy, takže na možnost zanícení se myslí. Přesto se dal očekávat i opačný výsledek. „V komunitě je vžitě, že rituál funguje, lidé věří, že pomůže, a například lidé s chronickými zdravotními problémy proto volí extrémnější formy účasti. Samozřejmě se ale může uplatňovat placebo efekt a výsledek může být veden především jejich přesvědčením,“ říká Kundt.

Při celodenním obřadu si muži nechají aplikovat jehly a další kovové předměty a ujmou se pak zdobených kavadi (v překladu břemeno), po kterých se rituál jmenuje. Jde o květinami obložené oltáře nebo stolce, které nesou po klikaté cestě městem a po schodech k chrámu.

Kovové předměty si můžou nechat aplikovat i ženy a děti, ale jsou výrazně v menšině. Ženy mají navíc jinou roli. Průvodu se účastní s nádobami na hlavě, v nichž nesou mléko, které se obětuje v chrámu. „Na přípravách se podílí celé rodiny, je to společenská záležitost. Míra oběti a množství ozdob se odvíjí od statusu rodiny nebo od velikosti problému. Důležitá je i kvalita mléka. Pokud by při procesí zkuslo, ovlivnilo by to, jakou míru morálních přestupků lidé dané rodině přisuzují,“ vysvětluje Kundtová Klocová.

Zakázat, nebo zachovat?

Jeden ze závěrů výzkumu nedávno publikovaného v časopise *Current Anthropology* je, že navzdory vnímané drastičnosti by se lidé s návrhy zásahů do podobných zvyklostí neměli unáhlivat. V některých případech totiž můžou suplovat ne tak dobře fungující systém zdravotní péče nebo v podstatě neexistující systém péče o lidi s některými typy chronických a duševních onemocnění. „Je také možné, že prožívaná bolest aktivizuje imunitní systém,“ přidává Kundt další vysvětlení, které by chtělo podrobnější zdravotnická měření.

Někteří muži mají za sebou i deset účastí. Dělalí to nejen pro získání náklonnosti svého boha, ale i pro posílení vazeb v komunitě. Když je totiž někdo v obětním průvodu vidět, jak nese různá břemena zavěšená na háčích vpíchnutých do těla, znamená to pro ostatní, že to s komunitou myslí vážně, a jsou ochotnější takovému člověku pomoci při překonávání každodenních problémů.

Členové LEVYNA se do výzkumu pustili mimo jiné díky podnětu zahraničního kolegy, který studoval masový indický rituál s názvem Maghmela. Při tomto rituálu se do posvátné řeky Gangy jdou vykoupat miliony hinduistů, kteří věří, že voda v řece z nich smyje hříchy a pomůže jejich zdraví. Předmětem výzkumu se rituál stal také proto, že existovaly obavy z šíření nemoci. Ani v tomto případě se ale nic takového neukázalo. •

